

fra enevældens dage. Her kom Thomsens popularitet ham til hjælp. Han var blevet en myte, og de nationalliberale kunne bl.a. pege på, at museet i sommerens løb havde haft et besøgstal på mindst 300 ugentligt. Flertallet besluttede at bevilge 10.000 rigsdaler til formålet.

Thomsen havde søgt om 16.000; men ekstrabevillinger kom til trods Tschernings fortsatte rasen herimod, og den 30. juli 1855 kunne en stolt og glad Christian Jürgensen Thomsen krone sit livsværk ved at åbne dørene til det nye, samlede museum, det, som siden blev kendt som Nationalmuseet.

Jørgen Jensen har til sin bog haft adgang til en række upublicerede breve til og fra Thomsen, og han giver lovligt mange og lange citater herfra. De er ganske vist gode; men fremstillingen ville have vundet ved et noget strammere udvalg og i det hele taget ved at være blevet strammet op en del steder. Lad det dog fare; for dette er en charmerende bog, som lyser langt væk af forfatterens glæde ved at skrive den og tilmed er den fortræffeligt illustreret. Ved at hente et klenodie frem fra Nationalmuseets gemmer har Jørgen Jensen gjort fortiden levende for nutidige læsere.

Erik Christiansen

Jørgen I. Jensen: *Carl Nielsen. Danske-
ren. Musikbiografi.* (Gyldendal,
1991). 507 s.

Musikbiografi kalder forfatteren sin bog, og det er lige, hvad den er. Jørgen I. Jensen skriver et sted sådan omtrent, at den vigtigste kilde til forståelse af personen er hans musik. Det fører med sig, at skal man have udbytte af denne bog, skal man have et indgående kendskab til Carl Nielsens musikalske produktion. Videre er det ikke Carl Nielsens ydre liv, men en pejling af det in-

dre samt den kunstneriske udvikling, der står i fokus. De ydre omstændigheder betragtes som kendt af læseren, herunder de ægteskabelige problemer, der kom til at præge Carl Nielsens liv. Hvad alle disse ting angår henviser forfatteren til den eksisterende litteratur, hvoriblandt kendskab til Torben Schousboes noter til dagbogs- og brevuegivelsen fra 1983 (anmeldt i *Historie*, 16,2, 1986) er uomgængelig nødvendig. Det er altså ikke ligetil og let læsning.

Livets varme Sange//og Dødens kolde Klange//var inderligt forenet//i samme Dobbeltind. Således citeres Tom Kristensen for at have skrevet om Carl Nielsen, og dette citat ligger ikke langt fra at dække Jørgen I. Jensens grundopfattelse af komponisten. Han analyserer kyndigt og givende kompositionerne og får f.eks. rigtig meget ud af »Maskarade«. Engang imellem synes man dog næsten, man er ombord i Jensens koncertfører. Men han når frem til konklusionen, bygget på den musikalske udvikling: »det faldende motiv«, den nedadgående melodiske linje fra kvinten til grundtonen, bliver Carl Nielsens personlige udtryk. Et motiv, mener Jensen, der afspejler muligheden for at finde ny energi efter fald og nederlag. I et tillæg bag i bogen anføres et stort antal nodeeksempler på »det faldende motiv«, som forfatteren gør til ledemotivet i komponistens liv.

Men Jørgen I. Jensen vil mere end det. Han sætter således Carl Nielsen ind i en »tværkunstnerisk« sammenhæng med Sophus Clausen og J. F. Willumsen inden for symbolismens rammer. Fælles for dem var, at de skabte kunsten ud fra personlige erfaringer, og ingen ideologiske korstog skulle have udført som f.eks. kulturradikalerne. De var også brede i udtryksformerne og ikke afhængige af et snævert idégrundlag. For Carl Nielsens vedkommende kan man sige,

at han beherskede alle musikalske former. Det er vel således, at symbolisternes største problem var at forene kunsten med virkeligheden. Det er måske den problemstilling, Jørgen I. Jensen berører, når han gør opmærksom på, at Carl Nielsen aldrig fik svar på det spørgsmål, han stillede sig selv: Hvad betyder musikken, og hvor er dens plads i livet?

Jørgen I. Jensen har skrevet en bog på et meget højt niveau. En gang imellem kan man dog godt have fornemmelsen af, at han lukker sig om sig selv. Han er f.eks. for tilbøjelig til at anvende for lange citater. For forfatteren selv er de meningsfulde og lettilgængelige, for læseren ikke; det er jo ikke sikkert, han kender citatets sammenhænge godt nok.

For historikeren er der særlige problemer med denne bog. En moderne

biografi om vor største komponist er vigtig, men der opstår unægtelig visse kildekritiske problemer når tonesproget er en væsentlig dokumentation bag fremstillingen. Når den moderne bevidsthedsforskning inidlertid dokumenterer, at det menneskelige sprog reelt er fattigt på evne til at informere (jfr. Tor Nørretranders), bør historikeren være åben for at forholde sig til andre informationsmåder og dermed udvide området for kildekritikken. Men det forudsætter selvfølgelig, at man hverken er tonedøv eller farveblind!

Der er tale om en smuk bog med speciel grafisk tilrettelægning. Der har da også været ikke mindre end 3 fonde med bag udgivelsen. Foruden det nævnte nodetillæg er der her visninger og register.

Ib Gejl

HISTORIEVIDENSKAB

Birgitta Odén: *Forskarutbildningens förändringar 1890-1975*. Historia, Statskunskap, Kulturgeografi, Ekonomisk historia. Bibliotheca Historica Lundensis 69. (Lund University Press, 1991). 387 s.

Videnssociologien og videnskabsteorien har lagt stor vægt på forskningsmiljøernes og dermed også forskeruddannelsernes betydning for videnskabelig udvikling. På denne baggrund er det et centralt historiografisk emne, Birgitta Odén har taget op i denne undersøgelse af de forandringer, der er sket i Sverige på dette område inden for faget historie og nogle samfundsvidenskabelige discipliner, som i deres udgangspunkt var udbryderfag, specialiseringer af sider af historiefaget.

Selv om det svenske forskeruddannel-

sessystem på mange punkter har været meget anderledes end det danske – i det mindste tidligere, er der også set med danske briller meget at hente i Odéns undersøgelse. Hun gør sig således en række generelle overvejelser over det hun kalder forskeruddannelsens rammevilkår, dvs. videnskabens generelle professionaliseringstendenser, udviklingen i forholdet mellem samfundet og videnskaberne for ikke at tale om de forskellige generelle opfattelser af, hvordan uddannelse overhovedet bør foregå.

Hun har to hovedhypotheser. Dels at universiteterne og de former, som forskeruddannelsen får, udvikler sig i en interaktion mellem staten og samfundets behov på den ene side og forskernes selvforståelse på den anden – især når der som i Sverige (og Danmark for den sags skyld) er tale om statsuniversiteter.